

## Επικαιρότητα εν συντομία...

**Επικαιρότητα εν συντομία...**

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (European Data Protection Board) με την δεσμευτική απόφαση που δημοσίευσε στις 15 Σεπτεμβρίου 2022 έθεσε οριστική λύση στην κρίσιμη διαμάχη που είχε ανακύψει ανάμεσα στην Επιτροπή Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Commission) της Ιρλανδίας και την εταιρεία Meta Platforms Ireland Limited (Instagram). Συγκεκριμένα, μετά από διετή έρευνα της ιρλανδικής ρυθμιστικής αρχής σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων σε ανήλικους χρήστες (13 έως 17 ετών) που χρησιμοποιούσαν την υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης Instagram -που ανήκει στην Meta- διαπιστώθηκε η δημόσια αποκάλυψη των ηλεκτρονικών διευθύνσεων (emails) και των αριθμών των κινητών τηλεφώνων εφήβων που είχαν την λειτουργία επαγγελματικού λογαριασμού Instagram ως μια ρύθμιση δημόσιας προβολής από προεπιλογή στους λογαριασμούς τους. Με βάση το πόρισμα της σχετικής έρευνας, η ιρλανδική αρχή κατέληξε σε εμφανή προσβολή του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) και προχώρησε στην επιβολή προστίμου ύψους 405 εκατομμυρίων ευρώ για την παραβίαση των άρθρων 5 παρ. 1 α, γ, 6 παρ.1, 12 παρ. 1, 24, 25 παρ. 1,2 και 35 παρ.1. Αξιίζει να σημειωθεί πως αυτό είναι το τρίτο κατά σειρά πρόστιμο που επιβάλλει η Επιτροπή Προστασίας Δεδομένων στον όμιλο Meta καθώς έχουν προηγηθεί τα πρόστιμα στις εταιρείες WhatsApp και Facebook, ενώ αποτελεί και το δεύτερο μεγαλύτερο πρόστιμο που επιβάλλεται για παραβίαση προσωπικών δεδομένων μετά το πρόστιμο των 746 εκατομμυρίων ευρώ που κλήθηκε να αποπληρώσει η Amazon. Παρά τις εφέσεις που άσκησε η Meta διαφωνώντας για τον τρόπο υπολογισμού του ποσού του προστίμου, εν τέλει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων στην υπ'αριθμό 2/2022 απόφασή του κατακύρωσε την αρχική απόφαση της ιρλανδικής αρχής, με την οποία εκτός του διοικητικού προστίμου δόθηκε και η εντολή στην εν λόγω εταιρεία να προχωρήσει σε ένα σύνολο διορθωτικών ενεργειών ώστε ο τρόπος επεξεργασίας των δεδομένων των χρηστών της να συμμορφώνεται στις επιταγές του Γενικού Κανονισμού της ΕΕ.

*Νίκη Καραγιάννη*

Στην επίδικη υπόθεση το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), κλήθηκε να αποφασίσει σχετικά με την απαγόρευση ομαδικού τελετουργικού προσευχής σε κρατούμενο εντός σωφρονιστικού καταστήματος υψίστης ασφάλειας κατόπιν προσφυγής του ιδίου με νομικό έρεισμα την παραβίαση του κατοχυρωμένου δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας βάσει του άρθρου 9 της ΕΣΔΑ. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, ο τουρκικής υπηκοότητας Abdullah Yalcin από τον Μάρτιο του 2010 τελούσε υπό κράτηση σε φυλακή αυξημένης ασφαλείας, καθώς εξέτιε ποινή λόγω συμμετοχής σε τρομοκρατική οργάνωση. Όταν ο διευθυντής του σωφρονιστικού ιδρύματος δεν ενέκρινε την διεξαγωγή των καθιερωμένων εκκλησιαστικών μουσουλμανικών προσευχών της Παρασκευής (jumuah) τις οποίες επιτάσσει ο νόμος του Ισλάμ, ο Yalcin προσέφυγε στα εθνικά δικαστήρια συμπεριλαμβανομένου και του Κακουργιοδικείου του Diyarbakir (Μάιος 2010) χωρίς όμως να δικαιωθεί. Εν τέλει προσέφυγε στο ΕΔΔΑ προτάσσοντας στην καταγγελία του ότι η άρνηση των αρχών της φυλακής συνιστά προσβολή του δικαιώματος εκδήλωσης της θρησκείας του όπως αυτό κατοχυρώνεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων των Ανθρώπων (αρ. 9). Το Δικαστήριο του Στρασβούργου αν και συνεκτίμησε το επιχείρημα της τουρκικής Κυβέρνησης ότι η θρησκεία του Ισλάμ δεν υποχρέωνε όσους στερούνταν της ελευθερίας τους να παρευρεθούν στην εκκλησιαστική προσευχή της Παρασκευής, εν τούτοις έκανε δεκτή την προσφυγή του κρατουμένου διότι

***Binding Decision  
2/2022 of Euro-  
pean Data Pro-  
tection Board***

***ΕΔΔΑ, Abdullah  
Yalcin vs Turkey  
(No. 2),  
(αρ. προσφυγής  
34417/10,  
14/06/2022)***

## Επικαιρότητα εν συντομία...

έκρινε ότι ο διευθυντής δεν πέτυχε την δίκαιη ισορροπία μεταξύ των διακυβευομένων αντι-κρουόμενων συμφερόντων, ήτοι την ασφάλεια και την τάξη εντός της φυλακής αλλά και το δικαίωμα του προσφεύγοντος στην ελευθερία της συλλογικής λατρείας. Υπό αυτό το πρίσμα το ΕΔΔΑ αποδέχτηκε την προσφυγή του κρατουμένου αφού διαπίστωσε σαφή παραβίαση του ένατου άρθρου της ΕΣΔΑ. Η κρίση του Δικαστηρίου στην υπόθεση αυτή καταδεικνύει ποια θα πρέπει να είναι η μεταχείριση των κρατουμένων καταδικάζοντας οποιαδήποτε αποστέρηση στοιχειωδών δικαιωμάτων τους ώστε να προστατευτούν τόσο από την σωματική όσο και την ηθική εξαθλίωση στα καταστήματα κράτησης

*Νίκη Καραγιάννη*

*Το νομικό καθε-  
στώς της ρήτηρας α-  
ναπροσαρμογής*

Στη σημερινή εποχή οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις πλήττονται οικονομικά και αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες, λόγω των διαρκών ανατιμήσεων σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, σε σημείο ώστε, σε ορισμένες περιπτώσεις, να γεννάται κίνδυνος για την επιβίωσή τους. Μία τέτοια σημαντική πηγή επιβάρυνσης, η οποία προκάλεσε σοβαρό προβληματισμό και στον νομικό κόσμο ως προς τη νομιμότητά της, είναι η επιβολή της ρήτηρας αναπροσαρμογής στους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας η οποία οδήγησε στην εκτόξευση των τιμών. Εξ αφορμής αυτού του γεγονότος, η Συντονιστική Επιτροπή της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος έκρινε αναγκαίο να προσφύγει δικαστικώς κατά της ρήτηρας αναπροσαρμογής και να προβάλλει ισχυρισμούς ως προς την παράνομη και καταχρηστική ενσωμάτωση αυτής της ρήτηρας στις συμβάσεις παροχής ηλεκτρικής ενέργειας.

Ειδικότερα, ο όρος «ρήτρα αναπροσαρμογής» απαντά στις συμβάσεις που συνάπτουν οι καταναλωτές με τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας και τους παρέχει το δικαίωμα να μεταβάλλουν το κόστος πώλησης της κιλοβατώρας ανάλογα με το κόστος παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας και τις διεθνείς τιμές, οι οποίες εν μέσω της ενεργειακής κρίσης που διανύουμε, αυξάνονται κατακόρυφα. Με τον τρόπο αυτό, τον κίνδυνο της αύξησης των τιμών των τιμολογίων τον φέρουν οι καταναλωτές. Εντούτοις, το συγκεκριμένο δικαίωμα, των παρόχων πρέπει να διέπεται από τους οικείους νομοθετικούς κανόνες.

Στο πλαίσιο εφαρμογής της ελευθερίας των συμβάσεων οποιαδήποτε μονομερής τροποποίηση των όρων της σύμβασης δεν ισχύει, χωρίς τη συναίνεση του αντισυμβαλλόμενου. Ο προμηθευτής έχει το δικαίωμα να προτείνει την κατάρτιση σύμβασης με ορισμένο περιεχόμενο στον καταναλωτή, ώστε αυτός να την αποδεχθεί, αλλά, εφόσον καταλήξουν σε συμφωνία οι αντισυμβαλλόμενοι, το αποτέλεσμα είναι ότι δεσμεύονται (*pacta sunt servanda*). Συνεπώς, καταρχήν δεν μπορεί ο προμηθευτής να μεταβάλει μονομερώς τους όρους και το περιεχόμενο της συμφωνίας.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή (το οποίο ενσωματώνει την Οδηγία 93/13/ΕΚ για τους καταχρηστικούς όρους), ελέγχονται ως καταχρηστικοί οι Γενικοί Όροι Συναλλαγών (εφεξής Γ.Ο.Σ.), ιδίως όταν αυτοί είναι προδιατυπωμένοι. Σημειωτέον, ότι στο άρθρο αυτό, παραπέμπουν και όλες οι ενεργειακές Οδηγίες. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 ν.2251/1994 οι καταναλωτές πρέπει εκ των προτέρων να ενημερώνονται για όλους τους συμβατικούς όρους, συμπεριλαμβανομένων των όρων των τιμολογίων ρεύματος κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, υπό όρους τυπικής και ουσιαστικής διαφάνειας, και, εν συνεχεία, να συναινούν σε αυτούς. Ωστόσο, ο σύνθετος χαρακτήρας των ρητρών καθιστά εξαιρετικά δυσχερή την κατανόησή τους από τον μέσο καταναλωτή, ο οποίος δεν μπορεί να αντιληφθεί το μέγεθος των δεσμεύσεων και των κινδύνων που αναλαμβάνει. Επιπλέον, το ίδιο άρθρο, στην παρ.6, απαγορεύει ρητώς τους Γ.Ο.Σ. που έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων της σύμβασης σε βάρος του καταναλωτή. Τέτοιοι όροι είναι άκυροι και, άρα, μη δεσμευτικοί.

Το β'εδάφιο της ίδιας παραγράφου επεξηγεί την έννοια της καταχρηστικότητας, ενώ, το άρθρο 7 ,παράθετει κατάλογο περιπτώσεων απαγορευμένων ρητρών. Αφού διαπιστωθεί η έγκυρη ένταξή του Γ.Ο.Σ. στη σύμβαση, ακολουθεί το στάδιο του ελέγχου καταχρηστικότητάς του.

## Επικαιρότητα εν συντομία...

Για να χαρακτηριστεί, ένας συμβατικός όρος, όπως είναι η ρήτρα αναπροσαρμογής ως καταχρηστικός πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις: Ο προμηθευτής να τροποποιεί ή να λύνει μονομερώς τη σύμβαση χωρίς την ύπαρξη ειδικού και σπουδαίου λόγου. Παράλληλα, ο καθορισμός της τιμής της παροχής να είναι ασαφής, χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος και να μην έχουν τεθεί ειδικά κριτήρια προσδιορισμού του τιμήματος που να βρίσκονται σε συνάφεια με τα συμφέροντα και του καταναλωτή. Ακόμη, να παραχωρείται η δυνατότητα υπαναχώρησης από τη σύμβαση στον καταναλωτή, όταν η αύξηση του τιμήματος έχει καταστεί «αταπλεονεκτική» για αυτόν. Συνεπώς, για να κριθεί μία ρήτρα αναπροσαρμογής ως καταχρηστική, και, άρα, μη νόμιμη και αντίθετη και προς το ενωσιακό δίκαιο, είτε στο στάδιο της κατάρτισης της σύμβασης είτε στο στάδιο της εκτέλεσης αυτής, αρκεί να συντρέχει κάποιο από τα ανωτέρω κριτήρια.

Επίσης, ο έλεγχος καταχρηστικότητας εναρμονίζεται και επιβάλλεται και από τις απαιτήσεις της αρχής της καλής πίστης (288 ΑΚ) που διέπει τις σχέσεις των αντισυμβαλλόμενων. Αξίζει να επισημανθεί ότι, κατά τη νομολογία η προβολή γενικών λόγων όπως είναι «οι συνθήκες της αγοράς, αντικειμενικά κριτήρια κλπ» δεν αποτελούν νομικό επιστέγασμα για τη δικαιολόγηση της έννοιας του σπουδαίου λόγου. Τα ίδια κριτήρια υιοθετεί και το ΔΕΕ, όπως αποδεικνύεται και από την πληθώρα συναφών αποφάσεων του (βλ. ενδεικτικά Απόφαση C-472/10 Intel, Απόφαση C-92/11- RWE Vertrieb, Απόφαση C-765/18, Stadtwerke Neuwied GmbH). Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκε και ο Έλληνας Δικαστής, τάσσοντας ως βάση τα συγκεκριμένα κριτήρια για να κρίνει τη νομιμότητα της ρήτρας αναπροσαρμογής. Χαρακτηριστική η απόφαση που έκρινε τη ρήτρα ως παράνομη και ως μη πληρούσα τις αναγκαίες προϋποθέσεις επιβολής της, είναι η Απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών 5268/2022. Το αποτέλεσμα όλων αυτών των ανωτέρων επικρίσεων ήταν, τελικά, η κατάργηση, για ένα έτος, με το άρθρο 138 του ν.4951/2022 της ρήτρας αναπροσαρμογής σε κυμαινόμενα τιμολόγια προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία, μεταξύ άλλων, επιτρέπει στους καταναλωτές να αλλάζουν πάροχο αζημίως.

*Αικατερίνη Χριστίνα Ψαρά*

Ο νέος νόμος 4958/2022 επέφερε ριζικές αλλαγές στο πεδίο της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής (εφεξής Ι.Υ.Α.). Παρακάτω θα παραθέσουμε τις σημαντικότερες αλλαγές που προκάλεσε το νέο νομοθετικό καθεστώς. Αρχικά, επήλθε τροποποίηση του άρθρου 1455 ΑΚ, διότι μεταβλήθηκε ο χαρακτήρας της Ι.Υ.Α. από επικουρικός σε αυτοτελής σε σχέση με τη φυσική αναπαραγωγή. Στο προγενέστερο δίκαιο, ένα πρόσωπο μπορούσε να προσφύγει στις μεθόδους της Ι.Υ.Α. εάν συνέτρεχε ιατρικός λόγος (προϋπόθεση της ιατρικής αναγκαιότητας) ή για την αποφυγή μετάδοσης κληρονομικής ασθένειας. Πλέον, μπορεί να επιλέξει να προσφύγει στην Ι.Υ.Α. για να διατηρήσει την γονιμότητά του, χωρίς να είναι απαραίτητο να υφίσταται κάποια από τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις. Η Ι.Υ.Α., με τα σημερινά δεδομένα αποτελεί εναλλακτική λύση του προσφεύγοντος σε αυτήν για την απόκτηση τέκνων σε σχέση με τη φυσική αναπαραγωγή.

Ακόμη, αυξήθηκε το όριο ηλικίας για τις γυναίκες που επιθυμούν να προσφύγουν στην Ι.Υ.Α., από τα 50 στα 54 έτη. Παράλληλα, επιτρέπεται πλέον ρητώς η κρυοσυντήρηση του γεννητικού υλικού για κοινωνικούς λόγους και καταργείται το ανώτατο όριο των 20 ετών για τη διάρκεια της κρυοσυντήρησής του.

Μια αρκετά ρηξικέλευθη τροποποίηση που επιβλήθηκε, αφορά την κατάθεση γεννητικού υλικού χωρίς να απαιτείται η συναίνεση του συζύγου ή του συντρόφου από το σύμφωνο συμβίωσης. Επιπλέον, επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση του μη γονιμοποιημένου γεννητικού υλικού σε περίπτωση λύσης ή ακύρωσης του γάμου, καθώς και όταν υφίσταται διάσταση των συζύγων. Αναλογική εφαρμογή της διάταξης και στη λήξη ή την καταγγελία του συμφώνου συμβίωσης. Παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα να δημιουργηθεί Τράπεζα Κρυοσυντήρησης όταν διατεθεί γεννητικό υλικό, ανεξάρτητα από την ύπαρξη ληπτών. Και σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί κάποιο πρόσωπο να λάβει γεννητικό υλικό από την Τράπεζα Κρυοσυντήρησης, χωρίς να συνδεθεί με

*Μερικές από τις σημαντικότερες αλλαγές στον ν.4958/2022 για την Ιατρικώς Υποβοηθούμενη Αναπαραγωγή*

## Επικαιρότητα εν συντομία...

*Πρότερος σύννομος βίος: ελαφρυντική περίπτωση κατά την επιμέτρηση της ποινής (ΟΛΑΠ 2/2022)*

συγκεκριμένο λήπτη. Πέρα από όλα αυτά, θεσμοθετείται ότι ο τρίτος δότης του γενετικού υλικού θα επιλέγει αν θα διέπεται από το καθεστώς της ανωνυμίας ή όχι. Στο νέο νόμο παρατηρείται η τάση του νομοθέτη να διευκολύνει την προσφυγή στην διαδικασία της Ι.Υ.Α και να συμβαδίσει με τα σύγχρονα ευρωπαϊκά δεδομένα, ώστε το ελληνικό δίκαιο να καθίσταται επίκαιρο και έτοιμο -να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε πρόκληση που αφορά τον τομέα της Ι.Υ.Α. και, παράλληλα, να ενισχυθεί η προτίμηση στην Ελλάδα ως ελκυστικού προορισμού για «αναπαγωγικό τουρισμό».

*Αικατερίνη Χριστίνα Ψαρά*

Η ΟΛΑΠ 2/2022 προσφέρει, μεταξύ άλλων, ερμηνεία για την ελαφρυντική περίπτωση του πρότερου σύννομου βίου κατ' άρθρο 84 παρ.2 περ. α' ΠΚ. Υπό το προϋχόν καθεστώς κριτήριο αποτελούσε η «έντιμη» ζωή του δράστη, ενώ πλέον, με τον νέο ΠΚ (4619/2019, ΦΕΚ Α' 95/11.06.2019), γίνεται λόγος για «σύννομη» προηγούμενη ζωή του δράστη («νόμιμη» ζωή κατά την Αιτιολογική Έκθεση). Ο πρότερος σύννομος βίος κρίθηκε από τον Ολομέλεια του Αρείου Πάγου ως το πιο ορθολογικό και αντικειμενικό κριτήριο, προκειμένου να διαπιστωθεί αυτό το οποίο είναι νομικά κρίσιμο σε ένα κράτος δικαίου: Να μην παραβιάζει ο πολίτης απαγορευτικούς ή επιτακτικούς κανόνες δικαίου. Η «έντιμη ζωή» συνιστά ένα απροσδιόριστο κριτήριο, μη συγκεκριμένο, το οποίο δεν συμβαδίζει με την θετικότητα του ποινικού δικαίου. Ο σύννομος βίος δεν ταυτίζεται με το λευκό ποινικό μητρώο, το οποίο συνιστά μαχητό τεκμήριο σύννομης ζωής, αλλά με τον πραγματικό σεβασμό των εννόμων αγαθών στον καθημερινό βίο και με την από επιλογή και πεποίθηση υποταγή στη νομιμότητα. Για να συντρέχει η εν λόγω ελαφρυντική περίπτωση στο πρόσωπο του υπαιτίου, θα πρέπει ο τελευταίος να τηρεί και να σέβεται τους αστικούς κανόνες και το έγκλημα που διέπραξε να εμφανίζεται ως εξαίρεση, ως μία δυσάρεστη έκπληξη, ως ένα γεγονός το οποίο ουδείς περίμενε από τον συγκεκριμένο δράστη. Άρα, για τη θεμελίωση του σύννομου βίου λαμβάνεται υπόψη η συμπεριφορά του δράστη έως την τέλεση του εγκλήματος σε συνδυασμό με τις περιστάσεις κάτω από τις οποίες τελέσθηκε η αξιόποινη πράξη.

*Αναστασία Παρέσογλου*

*Παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας και αποζημίωση από το Δημόσιο (Απόφαση Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών 14551/2022)*

Το τεκμήριο της αθωότητας συνιστά μια δικονομική εγγύηση η οποία κατοχυρώνεται τόσο σε εθνικό επίπεδο με το άρθρο 71 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας όσο και σε διεθνές μέσω της παραγράφου 2 του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το τεκμήριο αυτό σημαίνει ότι κάθε πρόσωπο τεκμαίρεται αθώο μέχρι την αμετάκλητη απόδειξη της ενοχής του. Στην εν λόγω υπόθεση αυτό το τεκμήριο παραβιάστηκε. Πιο συγκεκριμένα, γνωστός δικηγόρος άσκησε αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου, διότι η Υφυπουργός Προστασίας του Πολίτη, υπό την ιδιότητα της ως δημόσιας αρχής, με δηλώσεις της σε τηλεοπτικό κανάλι, παρότρυνε τους πολίτες να πιστέψουν ότι ο ενάγων είναι ένοχος για τα εγκλήματα της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση και απόπειρας εκβίασης, αμέσως μετά τη σύλληψή του και πριν καν απολογηθεί, προδικάζοντας με τον τρόπο αυτό την κρίση του δικαστηρίου επί της υπόθεσης. Ο ενάγων, θεωρώντας ότι προσβλήθηκε όχι μόνο το τεκμήριο αθωότητας αλλά και η προσωπικότητα, η τιμή, η υπόληψη ακόμη και η επαγγελματική του πορεία, επικαλούμενος το άρθρο 7 του Ν. 4596/2019 που αφορά στις δημόσιες αναφορές στην ενοχή προσώπου σε συνδυασμό με τα άρθρα 105 ΕισΝΑΚ, 932 και 57-59 ΑΚ, ζήτησε να υποχρεωθεί το Δημόσιο σε αποζημίωση ύψους 10.000 ευρώ λόγω της ηθικής βλάβης που υπέστη. Το Δικαστήριο διαπίστωσε και έκρινε ότι οι διατυπώσεις της αυτές αντίκεινται στο άρθρο 25 του Συντάγματος που υποχρεώνει τα όργανα της Δημοσύου να σέβονται το τεκμήριο της αθωότητας. Επομένως, η Υφυπουργός προέβη σε παράνομη πράξη, η οποία κατά τα δόγματα της κοινής πείρας είναι αντικειμενικά ικανή να προξενήσει ηθική βλάβη στον ενάγοντα, κάτι το οποίο και έγινε. Έτσι, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες υπό τις οποίες παραβιάστηκε το τεκμήριο της αθωότητας, τις διαστάσεις που έλαβε η υπόθεση και τις

## Επικαιρότητα εν συντομία...

κοινωνικές, ηθικές και επαγγελματικές επιπτώσεις που είχαν οι εν λόγω δηλώσεις για τον ενάγοντα έκρινε ότι το Ελληνικό Δημόσιο πρέπει να υποχρεωθεί να καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των 5.000,00 ευρώ νομιμοτόκως.

*Αναστασία Παρέσολου*

Η προσφάτως εκδοθείσα απόφαση υπ' αριθμόν 155/2022 του Α1' Πολιτικού Τμήματος του Αρείου Πάγου παρουσιάζει ενδιαφέρον υπό την έννοια ότι είναι μια από τις πρώτες αποφάσεις με τις οποίες γίνεται ερμηνεία του νόμου 4800/2021, ιδίως στα θέματα της συνεπιμέλειας μετά τη λύση ή ακύρωση του γάμου ή του συμφώνου συμβίωσης.

Ειδικότερα, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης του πατέρα του ανηλίκου τέκνου, αναθέτοντας την αποκλειστική επιμέλεια αυτού στη μητέρα, προβαίνοντας στην ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 1510 §1, 1511 §1, 1513 §1 εδάφιο α' και 1514 του Αστικού Κώδικα, όπως αντικαταστάθηκαν με τα άρθρα 5, 7 και 8 του ν. 4800/2021 δυνάμει του άρθρου 18 που ορίζει ότι εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί, μέχρι την έναρξη της ισχύος του, ήτοι την 16.09.2021, αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Ακρογωνιαίο λίθο στην προσέγγιση του δικαστηρίου, για το ζήτημα της άσκησης της γονικής μέριμνας και της επιμέλειας στην περίπτωση διαφωνίας των γονέων των τέκνων και της προσφυγής τους στη δικαιοσύνη, αποτελεί το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου. Για την εν λόγω αόριστη νομική έννοια ο τυπικός νομοθέτης δεν καθορίζει *a priori* τα στοιχεία που οφείλει το δικαστήριο να λάβει υπόψη. Δεσμευτικό είναι μόνο το καθήκον του σεβασμού της ισότητας μεταξύ των γονέων και η παράλειψη διακρίσεων λόγω φύλου, κοινωνικής προέλευσης και περιουσιακής ή οικονομικής κατάστασης. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται ευρύ πεδίο στους εφαρμοστές του νόμου να εξειδικεύσουν την αοριστία με βάση την κρίση τους αλλά και τις επικρατούσες συνθήκες σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο και κυρίως τις ιδιαίτερες σχέσεις και περιστάσεις του τέκνου και των γονέων, προκειμένου να καταλήξουν σε μια ρύθμιση που θα εξυπηρετεί στο μέγιστο βαθμό το συμφέρον του ανηλίκου. Κρίσιμα προς τούτο στοιχεία τα οποία και συνεκτιμώνται είναι η καταλληλότητα των γονέων για την ανάληψη του έργου της διαπαιδαγώγησης και της περιθάλψης του ανηλίκου τέκνου, και οι έως τότε δεσμοί του τέκνου με τους γονείς και αδελφούς του. Για το σκοπό αυτό λαμβάνεται υπόψη η προσωπικότητα του κάθε γονέα, το επάγγελμά τους, ο βαθμός προσαρμογής και η ορθολογική αντιμετώπιση των εκάστοτε ανακυπνόντων ζητημάτων των νέων αλλά και η σταθερότητα των συνθηκών ανάπτυξης του τέκνου χωρίς εναλλαγές στις συνθήκες διαβίωσης.

Επισημαίνεται ότι τα ανωτέρω ισχύουν ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα των γονέων ως προς το διαζύγιο ή τη διακοπή της έγγαμης συμβίωσης, με την εξαίρεση της περίπτωσης κατά την οποία η συμπεριφορά του υπαιτίου επιδρά και στην άσκηση της γονικής μέριμνας-επιμέλειας και εξαιτίας τόσο της έκτασης και της βαρύτητάς της, όσο και της δηλωτικής ως προς τη δομή του χαρακτήρα του και της εν γένει προσωπικότητάς του, να αναμένεται από αυτόν η τήρηση της ίδιας συμπεριφοράς έναντι του τέκνου του. Μείζονος σημασίας είναι και η ύπαρξη ιδιαίτερου δεσμού του τέκνου προς τον ένα από τους γονείς του και η ρητή έκφραση της προτίμησης του προς αυτόν, την οποία προσμετρά το δικαστήριο ύστερα και από τη στάθμιση του βαθμού της ωριμότητάς του, καθόσον αυτός θεωρείται ότι έχει τη δυνατότητα να συμβάλει με πιο δραστικό και καθοριστικό τρόπο προς όφελος του ανηλίκου. Οπωσδήποτε, είναι απαραίτητη προϋπόθεση ο εν λόγω δεσμός έχει αναπτυχθεί αβίαστα και είναι προϊόν της ελεύθερης επιλογής του τέκνου. Σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτιθέμενα, ο Άρειος Πάγος απεφάνθη ότι η μητέρα ασκεί με επάρκεια τα καθήκοντά της ως γονέας, επιδεικνύοντας έντονο και αμέριστο ενδιαφέρον για την ανατροφή του ανηλίκου τέκνου και γενικότερα για την ορθή διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. Απεδείχθη δε ότι η μητέρα του ανηλίκου τέκνου διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα προκειμένου να ασκήσει το λειτουργικό της καθήκον, καθότι τρέφει αισθήματα αγάπης προς το ανήλικο τέκνο της, το οποίο φροντίζει με ιδιαίτερη στοργή, αφοσίωση και τρυφερότητα, ενώ κρίνεται και ως ικανή και άξια να το διαπαιδαγωγήσει με ηθικές αρχές, συμβάλ-

*Νομολογιακή ερμηνεία του νόμου 4800/2021 με την οποία ανατίθεται η αποκλειστική επιμέλεια ανηλίκου τέκνου στον έναν γονέα αντί της συνεπιμέλειας*

## Επικαιρότητα εν συντομία...

λοντας θετικά στην ομαλή ψυχοσωματική και πνευματική του ανάπτυξη, αλλά και στην κοινωνική του καταξίωση, όπως άλλωστε έπραξε από τη μετοίκηση του πατέρα από την οικογενειακή στέγη μέχρι και σήμερα. Διευκρινίζει περαιτέρω ότι το τέκνο, το οποίο διαμένει με την μητέρα του και έχει ήδη εγκλιματιστεί στο δεδομένο περιβάλλον, έχει αναπτύξει μαζί της ιδιαίτερο συναισθηματικό δεσμό. Συνεπώς είναι η πλέον κατάλληλη για την ανάληψη της επιμέλειάς του στο σύνολό της, ως έχουσα τη δυνατότητα να ασκήσει με αποτελεσματικότερα τη διαπαιδαγώγησή του και να επιδράσει ωφέλιμα επ' αυτού. Και αυτό, διότι η επιμέλεια ανατίθεται σε εκείνον που εκτιμάται, με αποκλειστικό γνώμονα το συμφέρον του ανηλίκου, ως καταλληλότερος για την άσκησή της, ώστε να διασφαλίζεται η μη διατάραξη του έως τότε τρόπου ζωής του και να επιδιώκεται η εξασφάλιση σταθερότητας και ενότητας στις συνθήκες ανάπτυξής του. Κατόπιν τούτων, ο Άρειος Πάγος υπογραμμίζει ότι το αληθινό συμφέρον του ανήλικου τέκνου, όπως το καθορίζουν οι βιοτικές και ψυχικές ανάγκες του, είναι η ανάθεση της άσκησης της επιμέλειας του προσώπου του ανηλίκου αποκλειστικά στην μητέρα του, με την μνεία ότι διασφαλίζεται το ενδιαφέρον και η ενεργός συμμετοχή και του πατέρα του, ο οποίος διατηρεί την από κοινού με την μητέρα άσκηση των λοιπών λειτουργιών της γονικής του μέριμνας σε κάθε κρίσιμο ζήτημα που ενδεχομένως παρουσιαστεί έως την ενηλικίωσή του.

*Ευαγγελία Κουρτζίδα*

**Επιβολή προστίμου στην Coca Cola 3E Ελλάδος από την Επιτροπή Ανταγωνισμού για τη χρήση αθέμιτων μέσων προώθησης προϊόντων**

Η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής ΕΑ), με την υπ' αριθμόν 762/2021 απόφασή της, επέβαλε πρόστιμο συνολικού ύψους 10.342.773 ευρώ στην εταιρεία «COCA-COLA 3E ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής COCA-COLA 3E) για παράβαση των άρθρων 2 του νόμου 3959/2011 και 102 της ΣΛΑΕ στις αγορές διάθεσης προς πώληση αναψυκτικών τύπου cola και λοιπών αναψυκτικών τύπου non cola μέσω σημείων επιτόπιας κατανάλωσης (κρύα αγορά) κατόπιν εξέτασης καταγγελίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΒΑΠ ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΟΥΓΤΙΟΣ ΑΒΕΕ» και σχετικής αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής ΓΔΑ). Επεξηγηματικά, η υποβολή της εν λόγω καταγγελίας έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2016 και αφορούσε σε πρακτικές με στόχο τον εκτοπισμό των ανταγωνιστών της, και δη της καταγγέλλουσας εταιρείας, στην αγορά της νήσου Ρόδου και των Δωδεκανήσων ευρύτερα. Βάσει των περιγραφόμενων δεδομένων και προκειμένου να ερευνηθεί το ενδεχόμενο να λαμβάνουν χώρα παρόμοιες πρακτικές και σε ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές ή πελάτες η ταυτόχρονη εκκίνηση της αυτεπάγγελτης έρευνας μετά την ανωτέρω καταγγελία πραγματοποιήθηκε με επιτόπιους ελέγχους τόσο στα κεντρικά γραφεία της καταγγελλόμενης εταιρείας και στις εγκαταστάσεις της στη Ρόδο, όσο και σε πολυάριθμα τελικά σημεία πώλησης στη Ρόδο, στην Αττική, στην Κρήτη, στην Πάτρα και στη Θεσσαλονίκη. Αξιοσημείωτο είναι ότι η ΓΔΑ απέστειλε πολυάριθμα αιτήματα παροχής στοιχείων σε τελικά σημεία πώλησης, σε ανταγωνιστές και σε επιχειρήσεις χονδρεμπορίου που συνεργάζονται με την εταιρεία COCA-COLA 3E, ενώ η σχετική Εισήγηση κοινοποιήθηκε στην καταγγελλόμενη και την καταγγέλλουσα εταιρεία τον Ιούνιο του 2021 και η ακροαματική διαδικασία ενώπιον της Ολομέλειας της ΕΑ έλαβε χώρα τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2021. Από το περιεχόμενο της απόφασης συνάγεται η ομοφώνως το συμπέρασμα ότι η COCA-COLA 3E από το 2015 έως και το 2019 χρησιμοποίησε πληθώρα αθέμιτων μέσων και προέβη στη σύναψη προφορικών συμφωνιών αποκλειστικότητας ή σε πρακτικές μη αξιοκρατικού εκτοπισμού συγκεκριμένων ανταγωνιστών με σκοπό την προώθηση σήματος (single branding) -και συγκεκριμένα προϊόντων ή/ και φυγίων ή/ και σημάτων των ανταγωνιστών της- όπως επί παραδείγματι απειλές και τιμωρητική συμπεριφορά σε περίπτωση συνεργασίας με ανταγωνιστικό προμηθευτή, και σε άλλες πρακτικές ισοδύναμου αποτελέσματος που αντίκεινται στα προαναφερθέντα άρθρα. Περαιτέρω επισημαίνεται ότι οι υποχρεώσεις αποκλειστικής συνεργασίας αποτελούν μείζον πρόσκομμα στην πρόσβαση των ανταγωνιστών στην αγορά και καταστρατηγούν τη δυνατότητα των καταναλωτών να επιλέξουν προϊόντα από ανταγωνιστές της δεσπόζουσας επιχείρησης κατά παράβαση των ως άνω άρθρων. Κατ' αποτέλεσμα, παρα-

## Επικαιρότητα εν συντομία...

τηρήθηκε η αύξηση της παρουσίας της COCA-COLA 3E στα τελικά σημεία πώλησης με καταχρηστικά μέσα που εκτόπιζαν τους ανταγωνιστές της και στερούσαν την ευκαιρία πρόσβασης σε υφιστάμενους ή/και νέους πελάτες στις αγορές αναψυκτικών τύπου cola και λοιπών αναψυκτικών τύπου non cola για επιτόπια κατανάλωση. Στο ίδιο μήκος κύματος, η ΕΑ τονίζει ότι οι προειπωθείσες πρακτικές δημιούργησαν κωλύματα στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού και την επέκταση των ανταγωνιστών στη συγκεκριμένη αγορά επί σειρά ετών, σε συνδυασμό μάλιστα με τη διαμόρφωση μίας «σταθερής ιεραρχίας» και τον περιορισμό του ισχύοντος αλλά και του δυνητικού ανταγωνισμού, προκαλώντας αρνητικές συνέπειες στους καταναλωτές αναφορικά κυρίως με την ποικιλία, την ποιότητα και την καινοτομία. Υπό αυτό το πρίσμα η ΕΑ αποφάσισε την επιβολή προστίμου ύψους €10.342.773 στην εταιρία, καθώς και την επιβολή συγκεκριμένου μέτρου συμπεριφοράς για δύο έτη από τη δημοσίευση της απόφασης προς το σκοπό της αποκατάστασης των συνθηκών ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές.

Ειδικότερα, διευκρινίζει ότι «όταν η COCA-COLA 3E παρέχει σε ορισμένο τελικό σημείο πώλησης ψυγείο αναψυκτικών με σύμβαση χρησιδανείου, και το συγκεκριμένο τελικό σημείο πώλησης δεν διαθέτει άλλο ψυγείο ή εναλλακτικό ψυκτικό χώρο που να είναι κατάλληλος για τοποθέτηση αναψυκτικών τύπου cola / non cola και άμεσα προσβάσιμος στους καταναλωτές, η COCA-COLA 3E θα πρέπει να επιτρέπει στο τελικό σημείο πώλησης να αξιοποιεί κατά το δοκούν το 20% του χώρου του ψυγείου που τους έχει χρησιδανείσει η εταιρεία». Τελικώς, η ΕΑ υποχρέωσε την εταιρία COCA-COLA 3E να παραλείπει στο μέλλον τις παραβάσεις του άρθρου 2 του ν. 3959/2011 και του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και υπογράμμισε ότι θα της επιβάλει εκ νέου πρόστιμο εάν με απόφαση της ΕΑ βεβαιωθεί στο μέλλον η συνέχιση ή επανάληψη των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν.

*Ευαγγελία Κουρτζίδα*

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής ΕΔΑΔ) καταδίκασε την Κύπρο για παραβίαση της ΕΣΔΑ και, συγκεκριμένα, για παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης στην υπόθεση Λουκαΐδης κατά Κύπρου (αρ. προσφυγής 60277/2019). Στην υπόθεση αυτή ο αιτών, ο οποίος είναι δικηγόρος, επικαλέστηκε ότι υπέστη άδικη ποινική δίωξη για παρακώλυση δικαστικής διαδικασίας. Επρόκειτο για υπόθεση, η οποία διαζόταν από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας και στην οποία, εκτός από τους εντολές του, είχε και ο ίδιος παραπεμφθεί σε δίκη. Ωστόσο, ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι υπάρχει «οδηγία για μη δίωξη» (nolle prosequi), στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων του Γενικού Εισαγγελέα, η οποία αφορούσε όλους τους κατηγορούμενους. Το Δικαστήριο, ωστόσο, τον καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης 4 μηνών με αναστολή σε πρώτο βαθμό και, σε δεύτερο βαθμό, απορρίφθηκε η έφεσή του.

Το ΕΔΑΔ αποδέχθηκε την προσφυγή του, η οποία βασίσθηκε στον ισχυρισμό για παραβίαση του δικαιώματός του σε δίκαιη δίκη και έκρινε ότι τα αρμόδια δικαστήρια απέτυχαν να εξετάσουν προσεκτικά και δίκαια τα επιχειρήματά του. Συνεπώς, η κρίση τους ήταν εσφαλμένη και, γι' αυτό του επεδίωξε το ποσό των 9.600 ευρώ ως αποζημίωση.

*Γιώργος Χατζηστυλλής*

**ΕΔΑΔ,  
LOUCAIDES v.  
CYPRUS (Appli-  
cation no.  
60277/19)**

.....